

САНОАТ КОРХОНАЛАРИ ЭКСПОРТ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ОШИРИШ ВА УНИНГ ЭКОЛОГИК ТАЪСИРИНИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ

Алиев Атхамжон Шадмонкулович

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги

Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби магистранти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14671395>

Аннотация: Мазкур тезис саноат корхоналарининг экспорт рақобатбардошлигини ошириш ва экологик таъсирини камайтириш стратегияларини ўрганишга қаратилган. Экспортга йўналтирилган корхоналарнинг рақобатбардошлигини оширишда ишлаб чиқариш самарадорлиги, инновациялар, молиявий ва маркетинг стратегиялари муҳим рол ўйнайди. Шунга қўшма, экологик таъсирни камайтириш ва барқарор ривожланиш принципларига амал қилиш, саноат корхоналарининг экологик изини минималлаштиришга ёрдам беради. Тезисда саноат корхоналари учун экологик ва иқтисодий манфаатларни уйғунлаштириш йўллари, замонавий технологиялар ва стратегик қарорлар таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: Экспорт, рақобатбардошлик, саноат корхоналари, экологик таъсир, барқарор ривожланиш, инновациялар, ишлаб чиқариш самарадорлиги, молиявий бошқарув, маркетинг стратегияси, эко-сертификация.

Жаҳон иқтисодиётининг глобаллашуви ва савдонинг турли йўналишларига бўлган талабнинг ошиши саноат корхоналарининг экспорт фаолиятини кенгайтиришни тақозо этмоқда. Саноат корхоналарининг экспорт рақобатбардошлигини ошириш, нафақат иқтисодий самарадорликни таъминлаш, балки экологик таъсирни ҳисобга олишни ҳам талаб этади. Бу тезисда саноат корхоналари экспорт рақобатбардошлигини ошириш ва экологик таъсирни камайтириш стратегияларини таҳлил қилишга қаратилган.

Экспорт рақобатбардошлигини ошириш

Экспорт рақобатбардошлиги — бу корхонанинг хорижий бозорларда рақобатда ўзига ўрин топиш қобилияти. Саноат корхоналарининг экспорт рақобатбардошлигини оширишда қуйидаги омиллар муҳим рол ўйнайди:

• **Ишлаб чиқариш самарадорлиги:** Замонавий технологиялар, инновациялар ва ишлаб чиқариш жараёнларини оптималлаштириш

орқали маҳсулотларнинг нархи пастаяди ва сифати яхшилади. Бу бозордаги рақобатга бардош беришга ёрдам беради.

• **Маркетинг стратегиялари:** Бозорни таҳлил қилиш, мижозлар эҳтиёжларини аниқлаш ва уларга мослаштирилган маркетинг стратегияларини ишлаб чиқиш экспорт фаолиятида муваффақиятга олиб келади.

• **Молиявий самарадорлик:** Корхоналар ўз ресурсларини тўғри тақсимлаш, сармояларни жалб қилиш ва молиявий назарий ва амалий кўрсаткичларни тўғри ҳисоблаш орқали экспорт рақобатбардошлигини оширишлари мумкин.

• **Кадрлар тайёрлаш:** Корхона ходимларининг малакасини ошириш, инновацияларга очик бўлиш ва рақобатнинг талабларига мослашиш соҳасида қувватларни яхшилаш муҳим.

Экологик таъсир ва барқарорлик

Экспорт рақобатбардошлигини ошириш билан бирга, саноат корхоналари экологик оқибатларни ҳам ҳисобга олиши зарур. Саноат ишлаб чиқаришининг экологик таъсири одатда:

• **Иккита таъсир:** Саноат ишлаб чиқаришининг экологик таъсири ҳаво, сув, тупроқга зарар бериши ва биологик турлиликини йўқотишга олиб келиши мумкин. Бу таъсирларни камайтириш учун экологик тўғри бошқарув зарур.

• **Инновациялар ва экологик энгиллик:** Янгиланган технологиялар, энергияни тежаш ва оқилona ресурсларни сарфлаш корхоналарга экологик таъсирни камайтиришда ёрдам беради. Бу, шунингдек, эко-сертификациялар ва экологик стандартларга мослашиш имкониятини яратади.

• **Барқарор ривожланиш:** Саноат корхоналари учун барқарор ривожланиш принципларига амал қилиш муҳим. Бунинг учун маҳсулотларни ишлаб чиқаришда ресурсларни тежаш, чиқиндиларни қайта ишлаш ва ифлосланишни камайтириш керак.

Экспорт ва экологик ривожланиш стратегиялари

Экспорт рақобатбардошлигини ошириш ва экологик таъсирни камайтириш учун қуйидаги стратегиялар амалга оширилиши мумкин:

• **Ёшлар ва инновацион тадқиқотлар:** Янгиланган техникалар ва эко-дружелюбли инновациялар ишлаб чиқаришга интеграция қилиниши мумкин. Корхоналар инновацион тадқиқотларга сармоя киритиш орқали

экологик таъсирни камайтириши ва рақобатда устунликка эга бўлиши мумкин.

• **Технологик трансформация:** Замонавий технологиялардан фойдаланиш, ишлаб чиқаришдаги энергияни тежаш ва ресурсларни эффектив фойдаланиш корхоналарнинг экологик ўлчамдаги таъсирини камайтиришга ёрдам беради.

• **Эко-сертификациялар:** Экологик тўғри ишлаш ва юзага келган ижобий экологик натижаларни тасдиқлаш учун эко-сертификациялар, масалан, ISO 14001, ва бошқа барқарорлик стандартларини жорий қилиш имкониятларини кўриб чиқиш лозим.

• **Энергияни тежаш ва қайта тикланиш:** Экспорткорхоналар энергияни қайта тиклаш ва ўзи ишлаб чиқарган чиқиндиларни қайта ишлаш орқали иқтисодий фойда олиш билан бирга экологик таъсирни камайтиришга эришишлари мумкин.

Хулоса

Саноат корхоналари экспорт рақобатбардошлигини ошириш ва экологик таъсирни камайтириш учун замонавий технологиялар ва инновацион ёндашувларни жорий қилиш, самарали стратегик бошқарув тизимларини ўрнатиш, ҳамда барқарор ривожланиш принципларига амал қилиш керак. Бунинг натижасида корхоналар ўз фаолиятини экологик тўғрилаш ва иқтисодий барқарорликни таъминлашга эришишлари мумкин.

Корхоналарнинг рақобатбардошлигини оширишда экологик омилларни ҳисобга олиш глобал бозорлардаги ишончни ошириш ва жаҳон иқтисодиётига интеграциялашишда муҳим аҳамиятга эга.